

זהר הקדוש

עם ביאור
הפטר והפסוק

פרשת וינצא + כוונת יעקב במעשה המקלות

ואז יענשו על כך עונש של מורדים באדונם, כי על ידי שאומרים כך על התורה באים הם לומר כך גם על הקב"ה נותן התורה חס ושלוש, ובזה ימרדו באדונם הקב"ה.

ויבאר רבי אלעזר הטעם שהתורה נראית לרשעים כדבר ריק ולא חשוב.

ומביא רבי אלעזר ראייה, מה פתיב באורייתא - מה כתוב לגבי התורה (דברים לב מז) 'פי לא דבר רק הוא מכס', שאין שום דבר בתורה שהוא ריק ואינו חשוב. ואי איהו 'רק' - ואם נראה לכם שהתורה היא דבר ריק, אינו אמת אלא 'מכס' איהו - מכס הוא הריקנות, כיון שאתם ריקנים מדעת ותבונה. דהא אורייתא פלא מלייא מכל אבניו טבין ומרגלאו יקירין מכל טבין דעלמא - שהרי באמת התורה כולה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות יקרות מכל הטובות שבעולם, כמה דאתא דתא אמו 'קרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה', הרי שהתורה שוויה יותר מכל החפצים הטובים שבעולם, והיה יימרו דאיהי ריקניא - ואם כן איך יאמרו שהיא ריקנית, ועל כרחך שזה שנראית להם ריקנית היא 'מכס' כיון שהם ריקנים מדעת ותבונה.

לאחר שהתבאר כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, יבאר לפי זה דברי הפסוק שפתח בו 'אם חכמת חכמת לך'.

ומוסיף רבי אלעזר לבאר יקרת ערך התורה על פי הפסוק שפתח בו, 'אם חכמת חכמת לך ולצאת לבדך תשא' ושלמה מלכא אמו - ושלמה המלך אמר 'אם חכמת חכמת לך', והיינו, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו - שכאשר יבין וישכיל אדם דבר חכמה בתורה מה שלא היה נאמר בה בפירוש, הרי התועלת והחידוש היא רק שלו, אבל לתורה לא הועיל מאומה, דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת - שהרי בתורה עצמה אינו יכול להוסיף אפילו את אחת, כי כל מה שהשיג יש כבר בתורה, וכמו שהתבאר שהתורה מליאה מכל הטובות שבעולם ושוב לא שייך להוסיף בה אלא להשיג ממה שיש בה כבר. וזהו מה שאמר הכתוב, 'אם חכמת בתורה דבר חדש, חכמת לך', כי רק לך נוסף חכמה כי בתורה היה הכל כלול.

לפי מה שהתבאר כי מה שנאמר 'אם חכמת חכמת לך' היינו שאי אפשר להוסיף בתורה, יבאר בדרך זו גם סוף הפסוק 'ולצאת לבדך תשא'.

ומה שנאמר בהמשך הכתוב 'ולצאת לבדך תשא', פירושו, דהא אורייתא לא יגרע משבחה כלום - שהרי התורה לא יגרע משבחה כלום על ידי שיזול בו מי שאין בו דעת ותבונה, וליצנותא דיליה איהו - והליצנות והחסרון שהוא עושה לתורה, שלו בלבד הוא,

במאמר זה יבאר רבי אלעזר כוונתו של ברהטים. ותחילה יבאר כי אין שום דבר ריק בתורה, כי הכל מלא בסודות ודברים יקרים, ויבאר גודל עונשם של אלו המזוללים בחשיבות ויוקר דברי התורה, וכן יבאר כי התורה אינה מתפעלת מן הלומדים אותה, הן מאלו המוסיפים ומחדשים בה, כי הכל כבר נכלל בה, והן מגיע לתורה עצמה. ואחר כך יבאר את מעשה המקלות של יעקב. ויקדים לבאר שכל השפע הבא לתחתונים בא מן המלכות המקבלת מן הבינה, ויבאר כי הוא רק כאשר המלכות מתקנת, ובזה היה עוסק יעקב לתקן את המלכות ולהאירה מן הספירות העליונות.

'ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים' בשקטות המים אשר תבאו, הצאן לשותות לנכח הצאן ויחמנה בבאן לשותות וגו' (בראשית ל לח). כדי לבאר שבפסוק זה מרומזים סודות עליונים, פתח רבי אלעזר ואמר לבאר את הפסוק 'אם חכמת חכמת לך ולצאת לבדך תשא' (משלי ט יב). 'אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא, וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמיין בעינייהו פאילו פלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא, וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא וסכלתנו. דהא כל מלי דאורייתא, פלהו מלין יקירין, וכל מלה ומלה פתיב בה (שם ג טו) 'קרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה'. וכל אינון טפשיין, אטימין דלכא, כד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא ידעין, אלא דאינון אמרי, דאינהו מלין פגמיין, מלי דלית בהו תועלתא.

ווי לון, כד יתבע לון קודשא ברך הוא, עלבונא דאורייתא, ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון. מה פתיב באורייתא, (דברים לב מז) 'פי לא דבר רק הוא מכס', ואי איהו 'רק', 'מכס' איהו. דהא אורייתא פלא, מלייא מכל אבניו טבין ומרגלאו יקירין מכל טבין דעלמא. כמה דאתא אמו 'וכל חפציך לא ישוו בה', והיה יימרו דאיהי ריקניא.

ושלמה מלכא אמו, 'אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו, דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת.

'ולצאת לבדך תשא', דהא אורייתא, לא יגרע משבחה כלום, וליצנותא, דיליה איהו,

לאחר שביאר רבי אלעזר גנות אלו שאינם מעריכים את יוקר דברי התורה, מבאר איך הם נערכים לענין העונש. ווי לון כד יתבע לון קודשא ברך הוא עלבונא דאורייתא - או להם לרשעים כאשר יתבע אותם הקדוש ברוך הוא על עלבונה של תורה שאומרים עליה שדבריה פגומים, ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון -

ומפרש איך מרומז בפסוק שתיקן יעקב את המלכות.

דכתיב 'ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים'. ומפרש, מקלות אלו אליו דינין וגבורון - הם דינים וגבורות, כי מקל רומז על מידת הדין שהוא מיועד להכות בו, והם הגבורות שיש בשש הספירות העליונות שהן משפיעות מגבורות

אלו למלכות, **דנפקי מגבורה דלעילא** - וגבורות אלו יצאו מן הגבורה שלמעלה שהיא הבינה. **ויעקב פד בעא לאתקנא להאי דרגא** - וכאשר רצה יעקב לתקן מדרגה זו שהיא המלכות, **סליק לכל אינון דינין וגבורון מינה** - העלה את כל אותם דינים וגבורות ממנה, שזהו מה שאמר 'ויצג את המקלות אשר פצל', כלומר סילק מן המלכות, **ואוקים לון** - והוריד והעמיד אותם **ברהטים**, **דהיינו באינון רהטים ארבע** - באותם ארבע רהטים, שהם ארבעת המלאכים מיכאל גבריאל נוריא"ל רפאל"ל **דקיימי תחות האי** - העומדים תחת **באר חפרוה שרים** (במדבר כא יח), שהוא המלכות. והטעם שהמלכות נקראת 'באר חפרוה שרים' הוא, כיון דאתמלייא מאינון נחלין - שהיא נתמלאה מאלו הנחלים הרומזים לבינה, **ומבועין עלאין** - ומן מעיינות עליונים הרומזים לחכמה, וכיון שחכמה ובינה נקראות 'שרים', נקראת המלכות 'באר חפרוה שרים'.

ומבאר הטעם שהעביר יעקב את הגבורות דוקא לארבעת המלאכים שתחת המלכות.

והטעם שנתן יעקב את 'המקלות' שהם דיני המלכות 'ברהטים' שהם ארבעת המלאכים העומדים תחת המלכות הוא, **בגין דכד נפקין מיין** - כיון שכאשר יוצאים מים שהם ההשפעות הנמשכות **מהאי באר קדישא** - מאותו באר הקדוש שהוא המלכות, **אליו ארבע נטלי פלא** - אותם ארבעה מלאכים נוטלים תחילה את כל השפע, וכיון שהם מקבלים את כל שפע המלכות על כן נתן יעקב בהם את כל הגבורות שהיו במלכות. ומוסיף, **ועל דא אקרון** - ועל כן נקראים ארבעה מלאכים אלו בשם **'רהטים'** - מרוצת המים, כי דרכם נמשך ורץ כל השפע הבא מן הבאר שהוא המלכות, **וימתמן** [דף קסג ע"ב] **אתין פלא למשתי** - ומשם באים כל התחוננים לשתות ולקבל את השפע שהגיע אליהם מן המלכות. **ואינון דינין וגבורון, פלהו קיימי תמן** - וכן אותם דינים וגבורות שהיו במלכות והעמיד יעקב אצל ארבעת מלאכים אלו, גם הם כולם עומדים שם כדי **לנטלא לכל חד וחד פדקא חזי ליה** - שיוכלו לתת לכל אחד ואחד מן התחוננים את השפע הראוי לו אם חסדים או גבורות.

ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי - ונשאר בו להאבירו מן העולם הזה ומן העולם הבא. וזהו מה שנאמר **'ולצת לבדך תשא'**, לומר שאם הוא מתלוצץ מן התורה, רק הוא לבדו נפגם מליצנותו בעולם הזה ובעולם הבא.

לאחר שביאר רבי אלעזר שאין בתורה שום דבר ריקן, יבוא לבאר סוד הפסוק שפתח בו 'ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים' וגו'. ומקדים לבאר הענין שכל השפע בא לעולם על ידי המלכות מתוקנת ומליאה משפע כל הספירות.

תא חזי - בוא ראה, **פד אתון עלאין** - כאשר האותיות העליונות שנמשכו מן הבינה והתחלקו לספירות, **מתחברין פלהו בהאי דרגא סופא דכל דרגין קדישין עלאין** - יורדות ומתחברות שוב במדרגה שהיא סוף המדרגות הקדושות העליונות, והיא המלכות שהיא הספירה האחרונה, **ואתמליא מנייהו** - שעל ידי זה מתמלאת המלכות מהארת האותיות, **ואתברכא מעלמא עלאה** - ובזה היא מתברכת מן העולם העליון שהוא הבינה. כי מאחר ומאירים בה האותיות ששורשן מן הבינה, נעשית כלי להארת הבינה. **פדין** - אז מתמלאת המלכות מכל מיני ההשפעות, ולכן **האי דרגא קיימא לאשקאה לבלהו עדרין** - עומדת אז מדרגה זו שהיא המלכות להשקות את כל העדרים, שהם כל התחוננים שהם המקבלים ממנה, **פל חד וחד פדקא חזי ליה** - באופן שכל אחד ואחד מקבל את השפע הראוי לו. **וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי** - וכל אחד ואחד מקבל השפע הראוי מן הדין ומן הרחמים.

על ידי מה שהתבאר שכל השפע בא לעולם רק על ידי המלכות המתוקנת והמליאה, יבוא לפרש בזה מעשה המקלות של יעקב, ותחילה מבאר כללות הענין שהיה מבקש יעקב במעשה המקלות.

תא חזי - בוא ראה **מה כתיב 'ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים' וגו'.** הענין הוא, **דיעקב בעא לאתקנא** - שיעקב רצה לתקן בזה **תפלה של ערבית**, ופנימיות הענין הוא

שהיה יעקב רוצה לתקן את המלכות ולטהרה מן הדינים האחוזים בה, ולאחר שתתקן המלכות, **ולאנהרא לסיהרא** - להאיר ללבנה שהיא המלכות הארת פנים. ואחר כך **ולאשקאה ולברכא לה מפל סטרין** - להשקותה ולברכה מכל הצדדים, כלומר שתקבל השפעת כל הספירות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד.

ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

תא חזי, פד אתון עלאין, מתחברין פלהו בהאי דרגא סופא דכל דרגין קדישין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה. פדין, האי דרגא קיימא לאשקאה לבלהו עדרין, פל חד וחד פדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

תא חזי, מה כתיב, 'ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים' וגו'. דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא. ולאשקאה ולברכא לה מפל סטרין.

דכתיב 'ויצג את המקלות'. אליו דינין וגבורון, דנפקי מגבורה דלעילא. ויעקב פד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק לכל אינון דינין וגבורון מינה, ואוקים לון 'ברהטים', באינון 'רהטים' ארבע, דקיימי תחות האי 'באר חפרוה שרים' (במדבר כא יח). דאתמלייא מאינון נחלין, ומבועין עלאין.

בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא, אליו ארבע נטלי פלא. ועל דא אקרון 'רהטים', ומתמן אתין פלא למשתי. ואינון דינין וגבורון, פלהו קיימי תמן, לנטלא לכל חד וחד פדקא חזי ליה.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מכון ויצמן למדע - ירושלים - תל אביב
לימודי חינוך
ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמהרה
נהריה